

Latvijas Universitātes Rīgas 1. medicīnas koledža
Ārstniecības un farmācijas katedra
Studiju programma Ārstniecība (41721) ar vecmātes kvalifikāciju

Linda Vītuma

Ārstniecības augu izmantošana sieviešu veselības aprūpē grūtniecības, dzemdību un pēcdzemdību periodā

Uz pierādījumiem balstītas prakses

Darba vadītāja: Mg. pharm. Inga Sīle

Konsultante: Dr. paed., docente Ineta Robiņa

Rīga 2021

Pētījuma mērķis

“Vecmāšu prakse ir neparasti emocionāla joma, tāpēc *a priori* tajā netiek sagaidīta augsta latīņa statistisku un eksperimentālu datu analīzei.

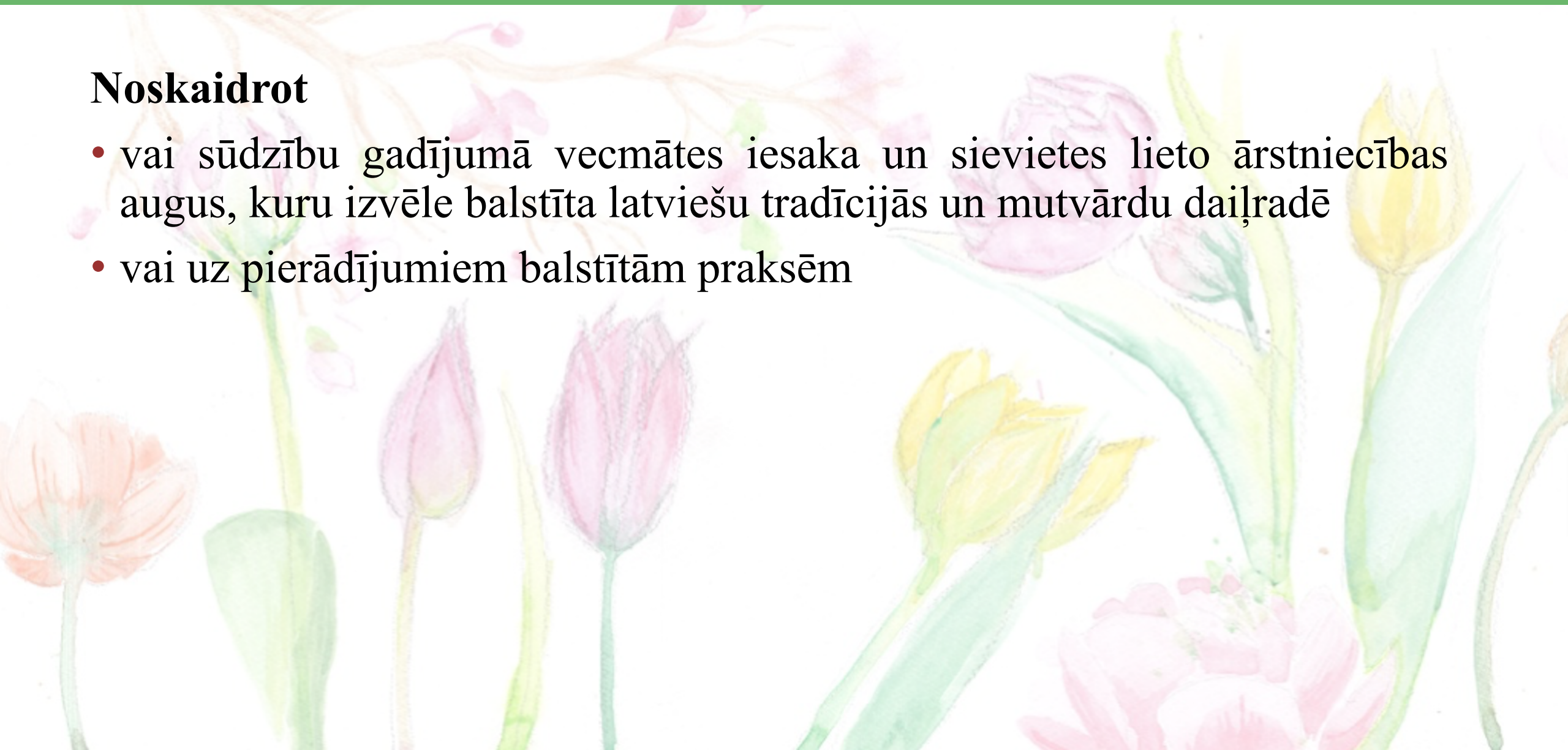
Tomēr pārsteigumu izraisa atbildīgo kopienu bezierunu nekritiskā attieksme pret vispārpieņemtajām praksēm kā Dieva dotām norādēm, kurām sekot, nevis rūpīga un neatlaidīga cēloņsakarību analīze.”

A. Kokreins, “Efektivitāte un lietderība: nejaušas pārdomas par veselības aprūpes pakalpojumiem”
(*Effectiveness and Efficiency – Random reflections on Health Services*), 1971.gads

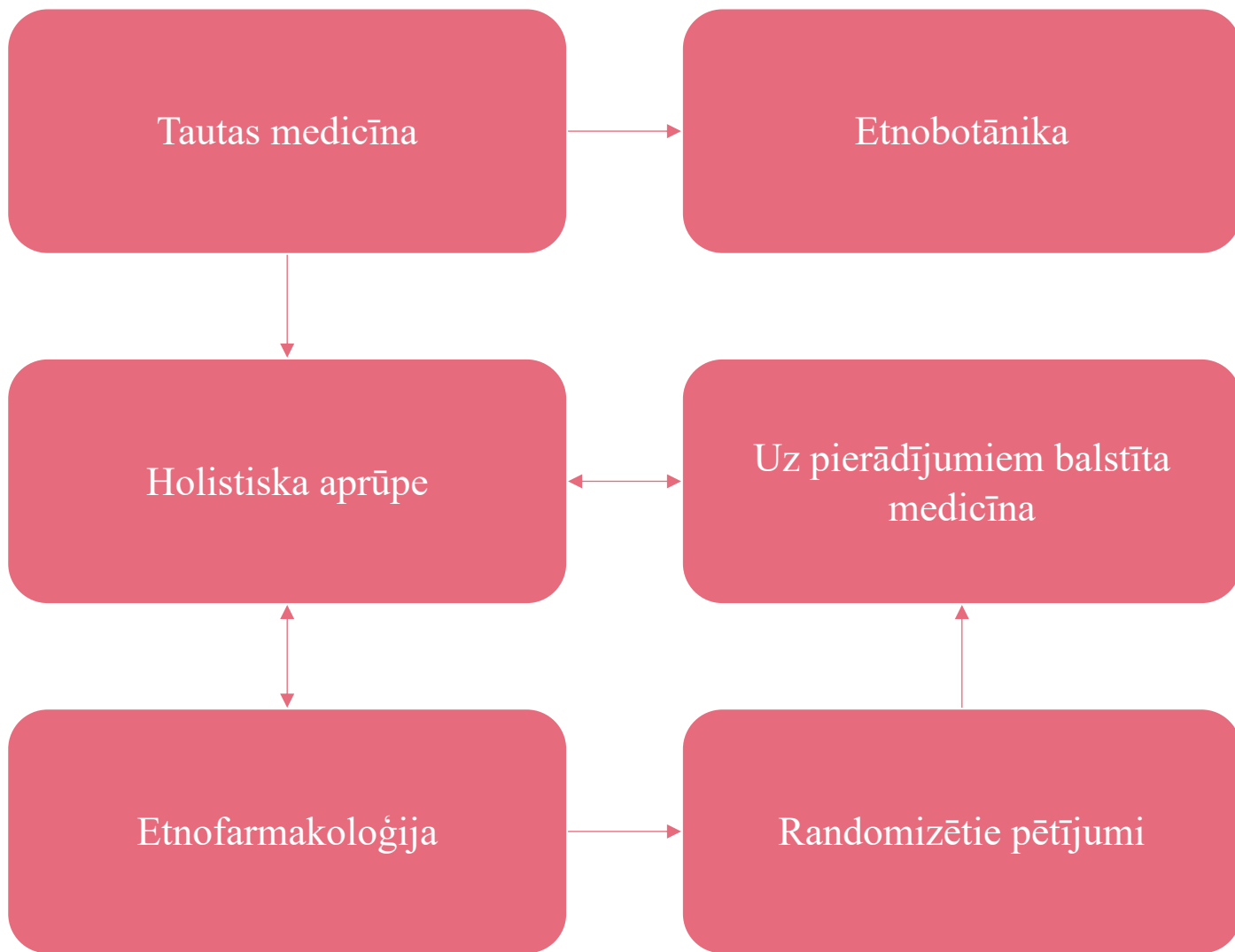
Pētījuma mērķis

Noskaidrot

- vai sūdzību gadījumā vecmātes iesaka un sievietes lieto ārstniecības augus, kuru izvēle balstīta latviešu tradīcijās un mutvārdu daiļradē
- vai uz pierādījumiem balstītām praksēm

Teorētiskais koncepts

Pirmais sistemātiskais etnofarmakoloģijas pētījums Latvijā

Materiāls par augu nomenklatūru,
ļaujot “ticējumos esošo informāciju tālāk analizēt
un rast idejas jauniem pētījumiem
par iespējam augus izmantot medicīnā,
pamatojoties uz mūsdienu pierādījumiem.”

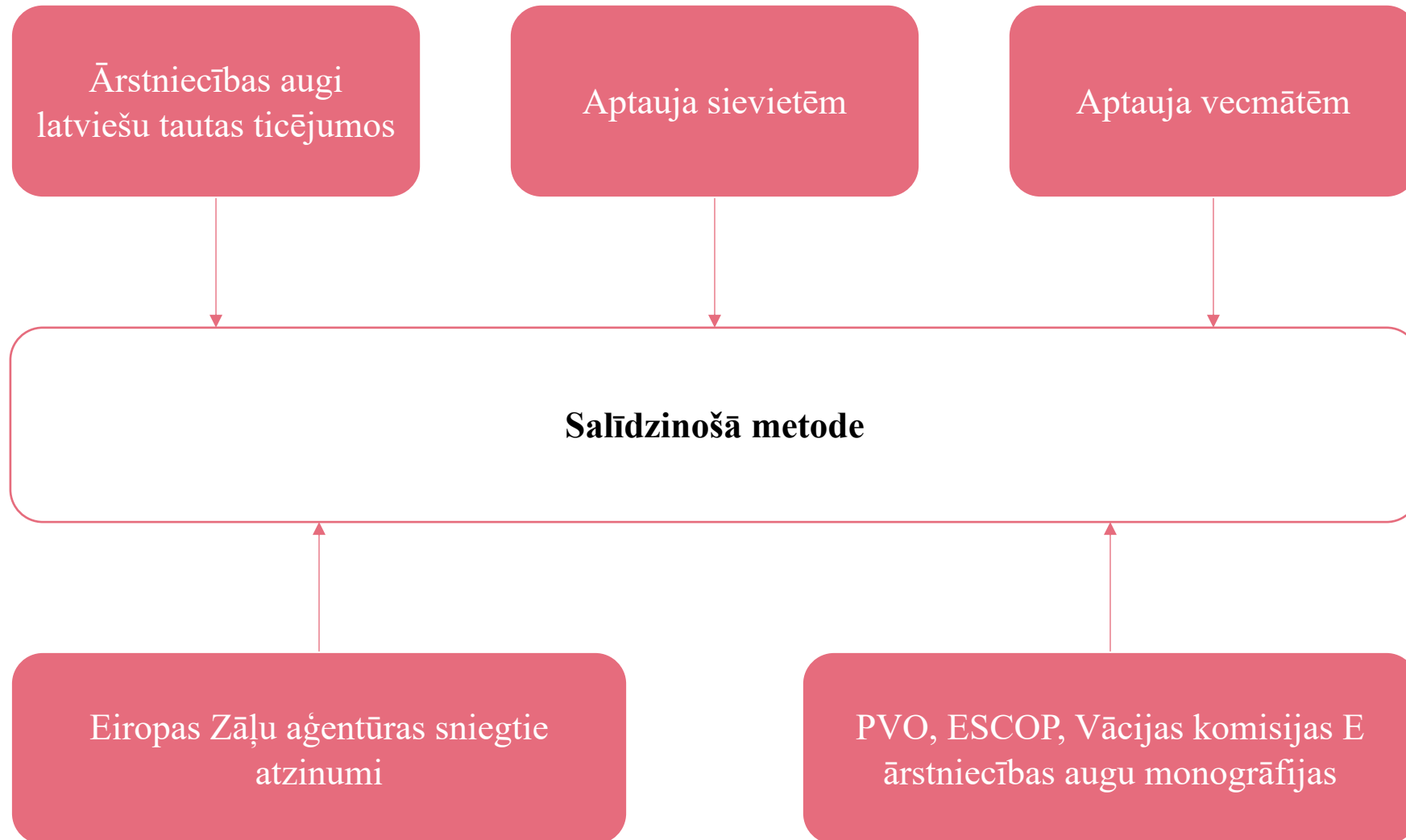
Sile, I., Romane, E., Reinsone, S., Maurina, B., Tirzite, D., & Dambrova, M. (2020). Medicinal plants and their uses recorded in the Archives of Latvian Folklore from the 19th century. *Journal of Ethnopharmacology*, 249, 112378. doi:10.1016/j.jep.2019.112378

Pētījuma organizācija un instrumenti

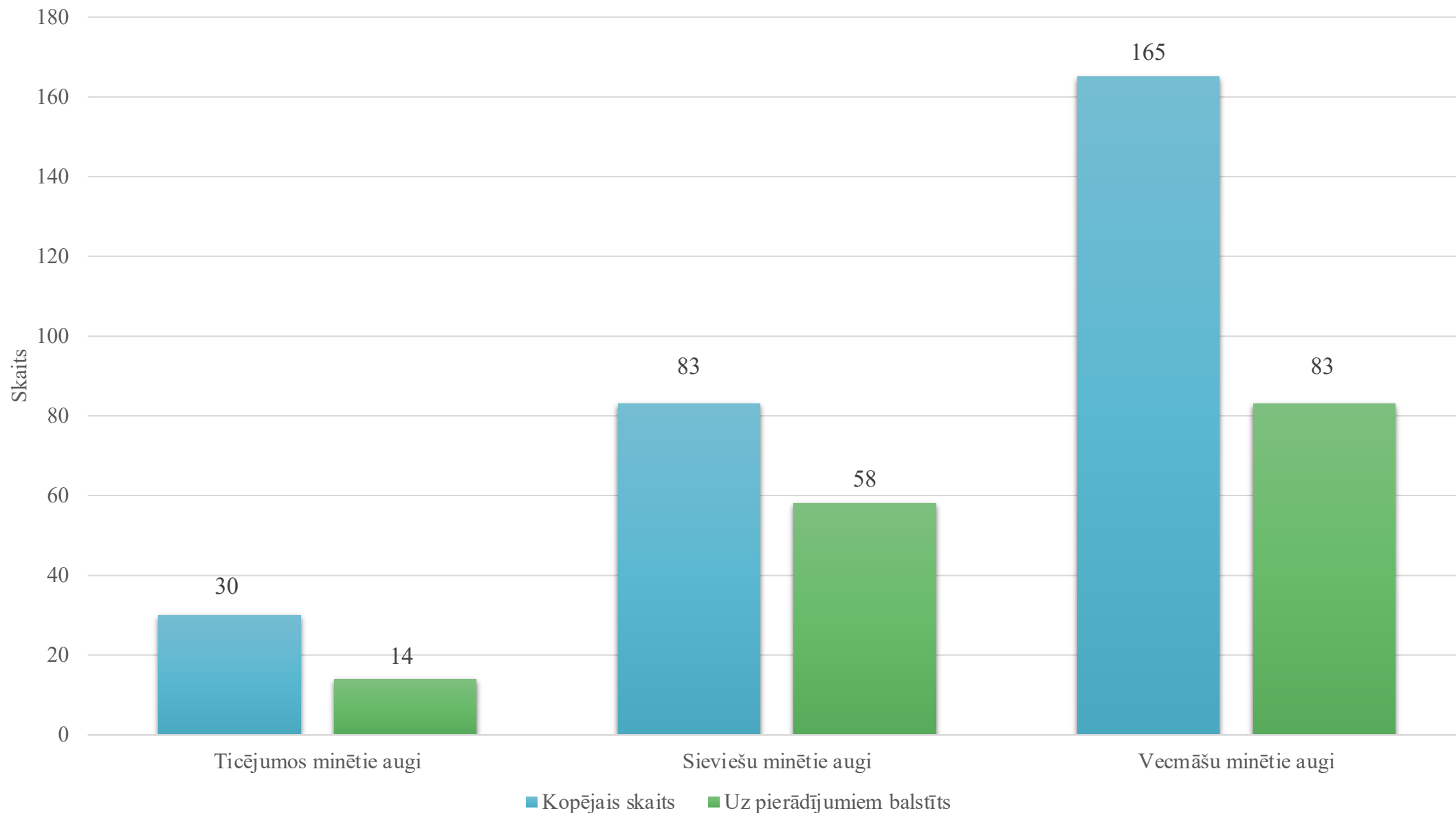
- Pētījuma datu apkopošana **veikta**
no 2020.gada septembra līdz 2021.gada maijam
- Pētījumā **piedalās**
 - 101 sieviete, aizpildot elektroniski pieejamu anketu
 - 74 vecmātes no 7 Latvijas dzemdību nodaļām un iestādēm, veicot drukātā formātā nodrošinātu anketu aizpildīšanu
- Pētījuma **instrumenti**
divas strukturētas anketas ar atvērta tipa jautājumiem

Pētījuma dizains

Pētījuma rezultāti

Uz pierādījumiem balstīta augu lietošana

No 126 rekomendācijām

- 86 grūtniecības laikā un laktācijas periodā izmantot **nav ieteicams**
- 10 rekomendāciju ietekme **nav zināma**
- 15 rekomendācijas **ir kontrindicētas**
- 15 **lietojamas** noteiktu indikāciju gadījumā

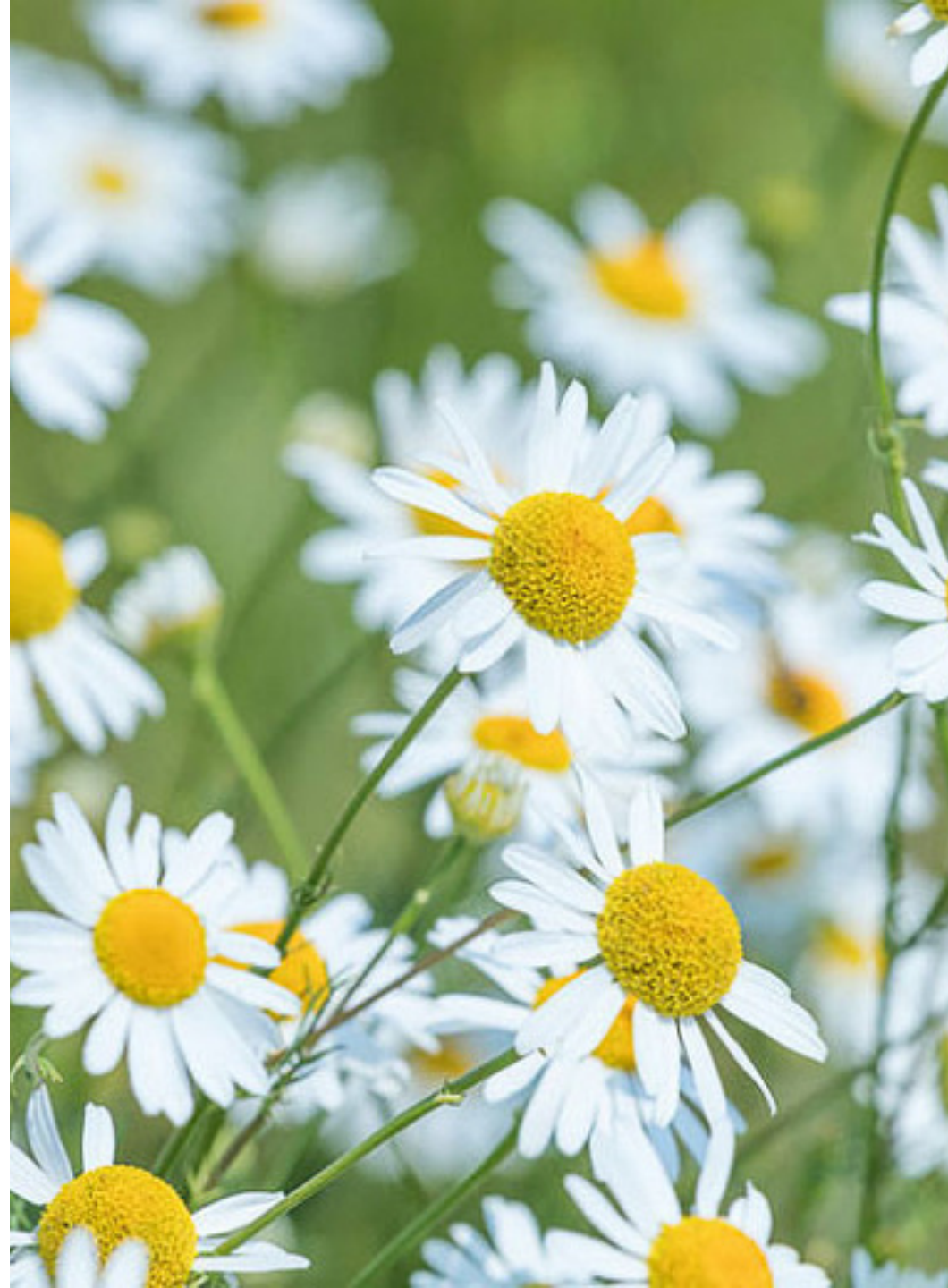
Kontrindicēts

- Alveja (*Aloe vera*)
- Dille (*Anethum graveolens*)
- Mātere (*Leonurus cardiaca*)

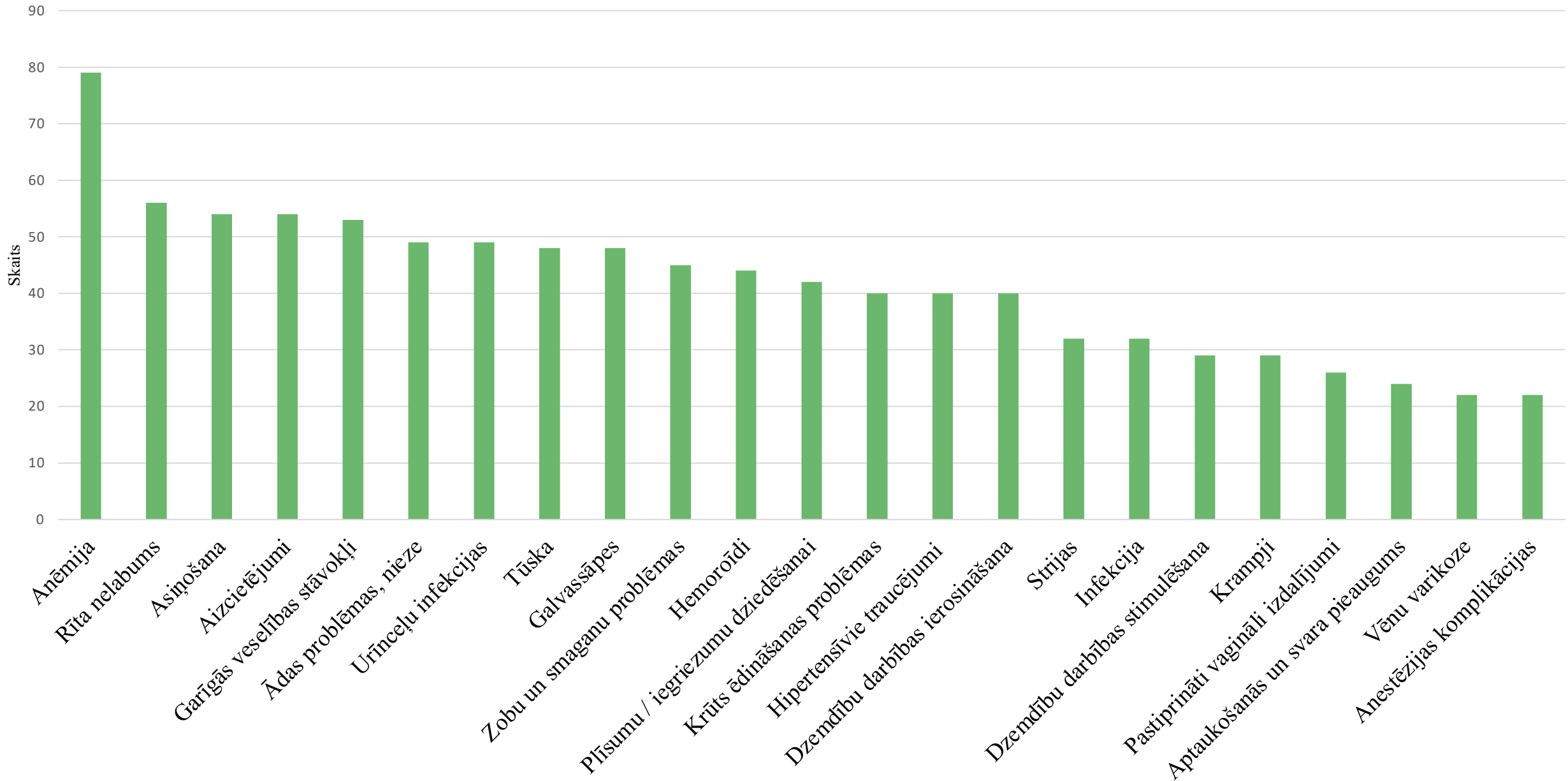

Augi ar visplašāko pierādījumu bāzi

- Kumelīte (*Matricaria recutita*)
- Ingvers (*Zingiber officinale*)

Sūdzības, kurām sniegts vislielākais rekomendāciju skaits

Ieteikumi / lietošana atšķiras no
pierādījumu indikācijām

Nātre (*Urtica*)

- Iesaka / lieto: Anēmija
- Pierādījumi: Iedarbība urīntrakta
simptomātikas atvieglošanai prostatas
hiperplāzijas gadījumā *

*grūtniecība, laktācija – **NAV IETEICAMS**

Secinājumi

- Augi tiek lietoti plaši, pētīti maz un izņemot datus par ingveru, citu augstas kvalitātes datu par ārstniecības augu lietošanas lietderīgumu un drošību grūtniecības laikā nav

Dante G, Pedrielli G, Annessi E, Facchinetti F. Herb remedies during pregnancy: a systematic review of controlled clinical trials. J Matern Fetal Neonatal Med. 2013 Feb;26(3):306-12. doi: 10.3109/14767058.2012.722732. Epub 2012 Oct 24. PMID: 22928540.

- Katru gadu Eiropas zāļu aģentūras Augu izcelsmes zāļu komiteja papildina ārstniecības augu monogrāfiju datu bāzi ar jaunām apstiprinātām monogrāfijām
- Latvijas pētnieki līdzdarbojas Eiropas zāļu aģentūras Augu izcelsmes zāļu komitejā

Secinājumi

- Vecmāšu rekomendācijas uz pierādījumiem balstās nedaudz vairāk kā ticējumu un mazāk kā sieviešu izvēles
- Lielai daļai augu ir pieejamas monogrāfijas, tomēr bieži tajās ir norādītas atšķirīgas lietošanas indikācijas salīdzinot ar indikācijām, kas minētas ticējumos, kā arī sieviešu un vecmāšu datos
- Gan pasaulē, gan Latvijā tiek runāts par zināšanu pārneses grūtībām, kā rezultātā rodas zināšanu un prakses “plaisas”, kad zināšanas ir pieejamas, bet netiek lietotas

Priekšlikumi

- Izglītot, diskutēt, atbalstīt aizspriedumu pārvarēšanu pret jaunāko uz pierādījumiem balstīto informāciju
- Pilnveidot vecmāšu praksē izmantoto zināšanu un prasmju strukturētu dokumentēšanu turpmāko pētījumu nodrošināšanai

Jylhä, V., Oikarainen, A., Perälä, M.-L., & Holopainen, A. (2017). Facilitating evidence-based practice in nursing and midwifery in the WHO European Region. <http://www.euro.who.int/pubrequest>
- Veidot klīniskās informācijas pieejamību atbalstošas vietnes un lietotnes – izveidota vietne www.vecmātesprakse.lv

A delicate watercolor illustration featuring a variety of flowers and branches. In the upper left, thin brown branches bear small, light pink blossoms. Below them, a large pink tulip bud is shown with green leaves. To the right, a yellow tulip bud is visible. In the lower left, an orange flower is partially shown. The center features a pink tulip bud and a yellow tulip bud. The bottom right corner shows a pink flower in full bloom. The background is a soft, light green wash, and the overall style is gentle and artistic.

Paldies par uzmanību!